

חלק יורה דעה

סימן ז.

לימון שחתכו בסכין בשרית ב"י מקונחת וסחטו לתוך כוס תה ושתוהו האם צריך לשהות שש שעות לאכילת מאכלי חלב.

א. תשובה: כבר עמדנו בענין דומה בארוכה בשו"ת אלקבץ ח"א (יו"ד סימן ג') אך כעת אמרתי אשימא עיני שוב בדין, בפרט שהמקרה מעט שונה. והנה בגמרא חולין (קיא:) אמר רב נחמן אמר שמואל, סכין ששחט בה אסור לחתוך בה רותח, צונן: אמרי לה, בעיא הדחה, ואמרי לה, לא בעיא הדחה. ופירש"י סכין ששחט איידי דבית השחיטה רותח, וכולע הסכין מן הדם ואסור לחתוך בה רותח מפני שחוזר ופולט בו. וצונן היינו שחתך בה צונן בעי הדחה או לאו בההוא צונן וק"ל. ונמי איתמר, דגים שעלו בקערה, רב אמר, אסור לאכלן בכותח, ושמואל אמר, מותר לאכלן בכותח. רב אמר אסור, נותן טעם הוא, ושמואל אמר מותר, נותן טעם בר נ"ט הוא וכו' ע"ש. ופירש"י דגים שעלו בקערה היינו מן הצלי כשהיו רותחין נתנן לתוך הקערה שאכלו בה בשר ולכך אסור לאוכלם בכותח לפי שהבשר נותן בהם טעם, אבל לשמואל שרי מהא דאם היו מבושלים עם הבשר ממש היה אסור לאוכלן בכותח אי נמי מודה שמואל שאסור לאכול חלב רותח בקערה דנותן טעם ראשון הוי כבשר גמור אבל קערה זו היא עצמה אינה בשר אלא ע"י נותן טעם ואינה כבשר. הילכך בנדור"ד היה מודה שמואל בסכין מקונחת שחתך בה בשר ולאח"מ חתך בו צונן שרי ליתנו בכותח דהוי נ"ט בר נ"ט דהיתרא ואין זה מן הממש.

אלא שבמסקנה דגמרא בנדוננו אמר חזקיה משום אביי הלכתא דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן בכותח צונן שחתכו בסכין שחתך בה בשר אסור לאוכלו בכותח וה"מ צונן דאגב חורפיה בלע אבל קישות גריר לבי פסקיה ואכיל. קילחי דליפתא שרי דסילקא אסירי וכו' ע"כ. ושוב פירש"י קישות מתוקה היא ואינו נבלע בתוכה אלא השמנונית צף ועומד על מקום החתך הלכך גריר לבי פסקיה למקום חתך גורר מעט בסכין ואכיל אף בכותח הלכך דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן בכותח כדאמר דאין נותן טעם הבא מן הממש אלא נותן טעם הבא מנותן טעם דסתם קערה מקנחין אותה משומן הקרוש עליה משום מיאוס אבל לסכין פעמים שהשמנונית קרוש עליו ואינו ניכר וכשחותך בצנן הוי נותן טעם הבא מן הממש ועוד דמשום חורפיה בלע טפי מדגים הרותחים ואגב דוחקא דסכינא פליט סכינא ובלע צנן ע"ש. נמצא בדבריו תרי טעמי באיסור חיתוך בסכין וכו"ב, חדא משום שמנונית הבשר ולכך הוי נותן טעם מהממש, ותרתיה משום חריפות ואגב דוחקא דסכינא ואפילו באין שמנונית אסור ואין זה מקרי נ"ט בר נ"ט כנ"ל ברור, אחרת מה החידוש בטעם השני, ודי לנו בטעם הראשון דכ"ז שיש שמנונית בעין כבר אין זה מקרי נ"ט בר נ"ט אלא טעם מן הממש, ולכך פשיט"ל כוונתו באף שאין שמנונית בעין בסכין ב"י בולע הצנן ממשות מהסכין מפאת חריפותו ועזר לו מדוחקא דסכינא.

ומפורש מצאתי בספר או"ז ח"א (הל' בשר בחלב סימן תטז') אליבא דרש"י וז"ל: פי' רבינו שלמה גבי דגים נ"ט בר נ"ט הוא דסתם קערה מקנחין אותה משומן הקרוש עלי' משום מיאוס אבל סכין פעמים שהשמנונית קרוש עליו ואינו ניכר וכשחותך הצנן הוי נותן טעם הבא מן הממש ועוד דמשום חורפיה בלע טפי מדגים הרותחין. מדכתב ועוד היינו משמע שאפי' אין קרוש עליו כלום אפ"ה אסור משום חורפיה ע"ש. וע"ע בארוכה שם מה שהשיג על הטעם דשמנונית וע"ע לקמן. וכ"נ מדברי העיטור (ש"א יז.) בשם יש מפרשים בצנן דאגב חורפיה ע"כ לא הוי נ"ט בר נ"ט אי נמי דסכין גוף האיסור הוא שדרכו להיות עליו שמנונית